

Høringsinnspill - forslag til endringer i Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)

Norges KvinneLobby takker for muligheten til å komme med innspill til forslag til endringer i Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven).

Om Norges KvinneLobby

Norges kvinneLobby (NKL) er en paraplyorganisasjon for norske organisasjoner som jobber for å fremme jenters og kvinners menneskerettigheter. NKL jobber for å avskaffe alle former for diskriminering av jenter og kvinner, og for å integrere jenters og kvinners perspektiver i alle politiske, økonomiske og samfunnsmessige prosesser. Lobbyen har ni medlemsorganisasjoner.

Våre innspill

Vold og overgrep

Departementet forslår å legge til vold og overgrep i bestemmelsen med liste over aktuelle tiltak.

Norges KvinneLobby støtter dette.

Inkludering av kjønnsanalyse i arbeid mot vold og overgrep

Vi mener det er avgjørende at en viss grad av kjønnsanalyse, og minimum en uttalt anerkjennelse av kjønnsforskjeller innenfor nasjonale folkehelseutfordringer, inkluderes i det omfattende og helhetlige arbeid som nå legges ned i folkehelseloven.

Dette gjelder spesielt lovarbeidet som omfatter vold og overgrep.

Vi vil understreke at jenter og kvinner statistisk sett har høy risiko for å bli utsatt for seksuell vold og seksuelle overgrep. Voldtekt er et folkehelseproblem som rammer kvinner og jenter. Grov og gjentakende partnervold rammer også i hovedsak kvinner.

NKVTs omfangsundersøkelse fra 2023 viste at en av fem jenter og kvinner har blitt voldtatt.

Halvparten oppga at de ble voldtatt da de var under 18 år. Fem prosent hadde blitt voldtatt da de var under 13 år gamle.

I utredningen Voldtekt - et uløst folkehelseproblem fra 2024 har uvalget gjort gode, faglige analyser av kjønns- og voldsperspektivet på dette feltet. Blant annet skriver utvalget følgende:

(...) det er godt dokumentert at voldtekt fører til omfattende konsekvenser både på individ- og samfunnsnivå. Ettersom jenter og kvinner oftere utsettes for voldtekt, har konsekvensene av voldtekt en betydelig kjønnsdimensjon. Utvalget legger til grunn at voldtekt er et kvinnehelseproblem, et folkehelseproblem og dermed en betydelig samfunnsutfordring i Norge. (s 69)

Videre:

“I likhet med voldtekt, er det en rekke andre former for vold – fra seksuell trakassering til krenkelser, til tvangsekteskap, partnervold og drap, kjønnslemlestelse og annen seksuell vold som rammer kvinner og jenter oftere enn gutter og menn, eller som bare rammer kvinner og jenter. FNs kvinnekommisjonens komité betegner dette som kjønnsbasert vold mot kvinner.” (s 39)

Videre viser vi til at det i følge Istanbulkonvensjonen - Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner - er statens oppgave å beskytte kvinner mot vold.

Norges KvinneLobby mener at en spesifisering av *vold og seksualisert vold mot kvinner og jenter* i lovens (og dens forarbeiders) formuleringer er avgjørende for å sikre at staten ivaretar sine forpliktelser til å følge opp tiltak for helhetlig politikk og helhetlig forebygging.

Forslag til tilleggsformulering i lovens § 7

For å sikre en helhetlig ivaretagelse av et av de største folkehelseproblemene i den norske befolkningen, foreslår vi følgende tilleggsformulering til § 7, bokstav c:

§ 7 Tiltak

c. fremming av psykisk helse og forebygging av psykiske plager og lidelser, ensomhet, vold og overgrep, *med særlig sikte på vold i nære relasjoner og seksualisert vold mot kvinner*

Anbefalinger av veiledere

Norges KvinneLobby
Mariboegate 13, 0183 Oslo
www.kvinneLobby.no

Org.nr. 913423410
post@kvinneLobby.no

I høringsnotatet kommer det frem at departementet foreslår at psykisk helse legges inn i listen over tiltaksområder i kap. 2 paragraf 7, for å understreke kommunens mandat til å sette inn tiltak for å fremme psykisk helse.

I denne forbindelse anbefaler departementet bruk av Helsedirektoratets veileder Psykisk helsearbeid barn og unge som kom i 2023 som en del av kommunens folkehelsearbeid, og at det skal tas hensyn til grupper som "statistisk sett kan ha forhøyet risiko for å utvikle psykiske plager og/eller utsettes for vold eller overgrep. Risikofaktorer kan være å vokse opp i vedvarende lavinntekt, eller hjem med rus, kriminalitet eller omsorgssvikt" (s 53)

Når kommunene i sitt folkehelsearbeid skal ta hensyn til risikofaktorer, må kjønn også hensyntas.

Å være kvinne eller jente er den største statistiske risikofaktoren for å bli utsatt for vold og overgrep. Videre følger psykiske plager svært ofte for personer som har vært/er utsatt for vold og overgrep.

Vi mener derfor at departementet i tillegg til å anbefale Helsedirektoratets veileder om psykisk helsearbeid også legger til en anbefaling om å bruke utredningen Voldtekt - et uløst samfunnsproblem fra 2024, som et verktøy i arbeid med helsefremmende arbeid i kommune, fylkeskommune og stat.

Kvinnehelse

Høringsnotatet viser til enkelte kjønnsforskjeller i helse. På notatets side ni heter det:

"Kvinner rammes f.eks. mer av psykiske plager og lidelser, muskel- og skjelettlidelser og fallulykker i nærmiljø og hjemmet, i tillegg til store folkehelseutfordringer som begge kjønn deler, som kreft og hjerte- og karsykdom. Menn dør oftere som følge av rus, psykisk uhelse, ulykker og to av tre selvmordstilfeller skjer blant menn. Det er også større forskjeller i levealder basert på inntekt for menn. Ulikhet i sykdom og skader danner grunnlag for ulikhet i tiltak og tiltaksutforming."

Norges KvinneLobby mener denne sammenfatningen er en grov forenkling av hvilken betydning kjønn har for helse.

Kvinnehelse har vært systematisk nedprioritert i flere tiår - blant annet ved at den mannlige kropp og biologi har vært normen i store deler av medisinsk forskning. Mange sykdommer som rammer kun kvinner, eller kvinner i større grad enn menn, har vært ignorert eller nedprioritert når det gjelder kunnskap, forskning, midler og finansiering og oppfølging.

Norges KvinneLobby

Org.nr. 913423410

Mariboës gate 13, 0183 Oslo

post@kvinneLobby.no

www.kvinneLobby.no

Norske kvinners sanitetsforening (NKS) skriver følgende i sitt hørings svar:

“Kvinner lever i dag i snitt tre og et halvt år lenger enn menn. Men et langt liv er ikke det samme som et friskt liv. NOU 2023:5 viser at norske menn kan forvente 71.2 friske leveår, kvinner 68.1.”

Vi mener dette innspillet fra NKS - at menn har flere friske leveår i løpet av livet enn kvinner - er illustrerende for det nasjonale folkehelsearbeidet frem til idag, og at det er essensielt i folkehelsearbeidet i årene fremover, og dermed også for arbeidet med folkehelsearbeidet og folkehelseloven.

Helle Borgen
styreleder, Norges KvinneLobby

Sara Rydland Nærum
daglig leder, Norges KvinneLobby

Kilder:

NOU 24: 2024 “Voldtekt - et uløst samfunnsproblem”

<https://www.regjeringen.no/contentassets/837fb67492034388a20e378814135863/no/pdfs/nu202420240004000dddpdfs.pdf>

Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen, NKVTS, 2023

https://www.nkvts.no/content/uploads/2023/11/NKVTS_Rapport_1_23_Omfang_vold_overnattingsopphold.pdf

Norges KvinneLobby
Mariboegs gate 13, 0183 Oslo
www.kvinneLobby.no

Org.nr. 913423410
post@kvinneLobby.no